

Methods of Enemy Infiltration and Countermeasures from the Perspective of the Holy Quran with Emphasis on the Statements of Ayatollah Khamenei

Abolfazl Khoshsefat

PhD student in Public Administration, Semnan University, Semnan, Iran.

khoshsefata@gmail.com

 0000-0000-0000-0000

Abstract

One of the most important strategies employed by the enemy to harm Islamic societies is infiltration. Through this method, the enemy aims to target the intellectual, ideological, cultural, political, and economic foundations of these societies to achieve its goals at a lower cost. This approach has always been one of the enemy's methods in confronting Islamic societies, but in recent years, it has become the primary strategy against the Islamic Republic of Iran. Accordingly, this study seeks to examine the methods of enemy infiltration and the countermeasures from the perspective of the Holy Quran, with emphasis on the statements of Ayatollah Khamenei using a descriptive-analytical approach. Among the methods of enemy infiltration are weakening faith and Islamic values, creating discord, negotiation, economic infiltration, and scientific infiltration. Additionally, some of the most important countermeasures against enemy infiltration include: understanding the enemy, strengthening faith and righteous deeds, adherence to guardianship (Wilayat), increasing insight, and relying on internal capacities (economic independence).

Keywords: Infiltration; Methods of Enemy Infiltration; Countermeasures against Infiltration; Leadership Thought.

مقاله پژوهشی

روش‌های نفوذ دشمن و راهکارهای مقابله با آن از منظر قرآن کریم با تأکید بر بیانات آیت‌الله خامنه‌ای

ابوالفضل خوش صفت

دانشجوی دکترای مدیریت دولتی دانشگاه سمنان، سمنان، ایران.

khoshsefata@gmail.com

id 0000-0000-0000-0000

چکیده:

یکی از مهم‌ترین برنامه‌های اصلی دشمن جهت آسیب به جوامع اسلامی، «نفوذ» است و از این طریق سعی می‌کند مبانی فکری، عقیدتی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی را مورد هدف قرار دهد تا بتواند با هزینه کمتر به اهداف خود نائل آید. این روش همواره یکی از روش‌های دشمن در مواجهه با جوامع اسلامی بوده است، اما در چند سال اخیر به‌عنوان مهم‌ترین راهبرد دشمن علیه جمهوری اسلامی ایران محسوب گردیده است. در همین راستا، این نوشتار می‌کوشد روش‌های نفوذ دشمن و راهکارهای مقابله با آن از منظر قرآن کریم با تأکید بر بیانات آیت‌الله خامنه‌ای را با روش توصیفی-تحلیلی مورد بررسی قرار دهد. از جمله روش‌های نفوذ دشمن را می‌توان تضعیف ایمان و ارزش‌های اسلامی، ایجاد اختلاف، مذاکره، نفوذ اقتصادی و نفوذ علمی برشمرد. همچنین برخی از مهم‌ترین روش‌های مقابله با نفوذ دشمن عبارت‌اند از: دشمن‌شناسی، تقویت ایمان و عمل صالح، ولایت‌پذیری، بصیرت‌افزایی و تکیه بر ظرفیت داخلی (استقلال اقتصادی).

واژگان اصلی: نفوذ، روش‌های نفوذ دشمن، راهکارهای مقابله با نفوذ، اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای.

دسترسی به مقالات نشریه علمی مطالعات راهبردی انقلاب اسلامی (Open Access) است.

نشریه علمی «مطالعات راهبردی انقلاب اسلامی» تحت مجوز بین‌المللی

Creative Commons Attribution 4.0 International CC BY 4.0

Doi: 10.22034/irsj.2025.450415.1050

مسئولیت مقاله از نظر محتوای علمی و نظرات مطرح‌شده در متن آن، به عهده نویسندگان و یا نویسنده مسئول مقاله می‌باشد و مورد تأیید / عدم تأیید صاحب امتیاز نشریه مطالعات راهبردی انقلاب اسلامی نمی‌باشد.

مقدمه

یکی از برنامه‌های اصلی دشمنان اسلام در طول تاریخ، جهت آسیب به جوامع اسلامی، نفوذ بوده است. این روش امروزه نیز مشاهده می‌شود و از آنجایی که دشمنان جمهوری اسلامی ایران می‌دانند که با تهاجم نظامی نمی‌توانند آسیبی به کشور بزنند؛ بنابر این درصدد برآمده‌اند که در زمینه‌های مختلف فرهنگی، سیاسی، اقتصادی، علمی و ... در کشور نفوذ کنند و از این طریق به اهداف خود دست یابند. آنان تا زمانی که مسلمانان را از دینشان برنگردانند^۱ دست از جوامع اسلامی به‌خصوص ایران بر نمی‌دارند و زمانی از مسلمانان راضی می‌شوند که تابع آیین آن‌ها شوند^۲ و اساساً آن‌ها دنبال پیروزی موقت نیستند، بلکه می‌خواهند فرهنگ و مکتب اسلام را از بین ببرند (قرائتی، ۱۳۸۳، ج. ۱: ۳۴۳).

شایان ذکر است آماج نفوذ دشمن در مرحله اول، مسئولان هستند و در مرحله دوم، مردم. در مرحله اول، دشمن می‌خواهد دیدگاه مسئولان را تغییر دهد و مسئولان مانند دشمن بیندیشند و همان تصمیمی را بگیرند که مدنظر دشمن است. در مرحله دوم، دشمن می‌خواهد باورهای مردم به اسلام، انقلاب، استقلال کشور و مواردی از این قبیل را عوض کند (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۴/۱۲/۲۰).

با توضیحات فوق، می‌توان گفت جمهوری اسلامی ایران در مرحله حساسی قرار گرفته است و یکی از اقدامات بسیار مهم جهت جلوگیری از نفوذ دشمن، بصیرت افزایی اقشار مختلف مردم در این زمینه است. در همین راستا در این پژوهش سعی کرده‌ایم روش‌های نفوذ دشمن و راهکارهای مقابله با آن را از منظر قرآن کریم با تأکید بر بیانات آیت‌الله خامنه‌ای مورد بررسی قرار دهیم.

درباره پیشینه پژوهش باید گفت آثاری با عناوینی چون نفوذ در قرآن و نفوذ از منظر آیت‌الله خامنه‌ای به رشته تحریر در آمده است. از مهم‌ترین آن‌ها، باید به این موارد اشاره کرد: «نفوذ در قرآن» از شیرین زارع‌پور، «نفوذ شناسی مبتنی بر قرآن کریم، تحقیقی در قرآن کریم با موضوع نفوذ، به‌منظور تبیین بیانات رهبری» از روح‌الله راسل و «هفت بستر نفوذ از دیدگاه

۱. اشاره به آیه: «... وَلَا يَزَالُونَ يَقَاتِلُونَكُمْ حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا...» مشرکان، پیوسته با شما می‌جنگند تا اگر بتوانند شما را از آیینتان برگردانند...» (البقره: ۲۱۷).

۲. اشاره به آیه: «وَلَنْ تَرْضَى عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَى حَتَّى تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ...» هرگز یهود و نصاری از تو راضی نخواهند شد، (تا به‌طور کامل، تسلیم خواسته‌های آن‌ها شوی و از آیین (تحریف یافته) آنان، پیروی کنی...» (البقره: ۱۲۰).

قرآن کریم» از پایگاه جامع تبیینی نفوذ. در این آثار، یک فرضیه و یا تعدادی از آن‌ها در رابطه با نفوذ، توضیح و بسط داده شده است. اما اثری جامع مشتمل بر روش‌های نفوذ دشمن و راهکارهای مقابله آن از منظر قرآن کریم با تأکید بر بیانات آیت‌الله خامنه‌ای به رشته تحریر در نیامده است. در این مقاله، ابتدا تعریفی از نفوذ ارائه کرده‌ایم؛ آنگاه روش‌های نفوذ دشمن و سپس راهکارهای مقابله با آن را به صورت توصیفی تحلیلی، تبیین کرده‌ایم.

مفهوم نفوذ

نفوذ در لغت به معنای خارج شدن از چیزی است، مانند این که تیری از کمان خارج شود (فراهیدی، ۱۴۰۹، ج. ۸، ص. ۱۸۹؛ طریحی، ۱۳۷۵، ج. ۳، ص. ۱۹۱؛ قرشی، ۱۳۷۱، ج. ۷، ص. ۹۱). در اصطلاح عبارت از اعمالی است که مستقیم یا غیرمستقیم سبب تغییر در رفتار یا نظرات دیگران می‌شود (الوانی، ۱۳۸۶: ۱۴۲).

انواع نفوذ

با توجه به بیانات آیت‌الله خامنه‌ای می‌توان انواع نفوذ را به فردی و جریانی تقسیم کرد که در ادامه، به هر یک با توضیحی مختصر اشاره می‌شود.

فردی

نفوذ فردی به این معنا است که دشمن از طریق یک فرد در درون یک مجموعه کار خودش را انجام می‌دهد. این کار گاهی به صورت جاسوس در یک دستگاه دولتی خود را نشان می‌دهد و گاهی بالاتر از جاسوسی است؛ یعنی دشمن فردی را وارد یک مجموعه می‌کند که آن فرد بتواند تصمیم یک مدیر مؤثر را عوض کند (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۴/۰۹/۰۴). وقتی چنین اتفاقی بیفتد و نفوذ فردی در دستگاه‌ها یا مجموعه‌های تأثیرگذار یک کشور اتفاق افتاد، خیلی از تصمیماتی که در کشور گرفته می‌شود، به ضرر آن کشور است و چنین کاری باعث می‌شود مردم آن کشور، از کشور خود ناامید شوند و از طرفی دشمن نیز به اهداف خود نزدیک‌تر گردد. به عنوان نمونه می‌توان به بنی صدر در اوایل انقلاب اسلامی اشاره کرد. با توجه به این که

ایشان فردی نفوذی بود و از طرفی رئیس جمهور ایران بود، بسیاری از تصمیمات ایشان باعث آسیب به کشور گردید.

جریانی

مهم‌تر از نفوذ فردی، نفوذ جریانی است. مقصود از این نوع نفوذ، شبکه‌سازی به‌وسیله پول و جاذبه‌های جنسی در داخل کشور است (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۴/۰۹/۰۴). دشمن با این نوع نفوذ و شبکه‌سازی گسترده سعی می‌کند تمام اقشار مردم، به‌ویژه نخبگان را درگیر کند و از این طریق کشور را از بین ببرد.

اگر نفوذ جریانی که به‌صورت شبکه‌ای و گسترده است، نسبت به اشخاصی انجام بگیرد که در سرنوشت کشور و آینده کشور بسیار تأثیرگذارند، کشور بسیار آسیب‌پذیر می‌شود؛ زیرا آرمان‌ها، ارزش‌ها و باورهای مردم تغییر پیدا خواهد کرد و وقتی چنین کاری صورت گیرد، جهان‌بینی و نوع نگاه مردم ایران مانند جهان‌بینی یک سیاستمدار آمریکایی می‌شود. به‌عنوان نمونه می‌توان به مسئله فلسطین اشاره کرد. نگاه مردم ایران این است که یک ظلم آشکار به این ملت می‌شود و آن‌ها مظلوم هستند. اما اگر جهان‌بینی مردم ایران تغییر کند، مانند آمریکایی‌ها می‌گویند: اسرائیل از هویت خودش دفاع می‌کند، چنان‌که اوپاما در تحلیلش از مسئله فلسطین چنین گفته است (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۴/۰۹/۰۴).

۲. روش‌های نفوذ دشمن

با توجه به این‌که دشمنان جمهوری اسلامی ایران که در رأس آن‌ها آمریکا است، به این نکته پی برده‌اند که از طریق تهاجم نظامی نمی‌توانند ایران را از بین ببرند؛ از طریق نفوذ در عرصه‌های مختلف سعی می‌کنند کشور را مورد حمله قرار دهند. در این بخش روش‌های نفوذ دشمن از منظر قرآن کریم با تأکید بر بیانات آیت‌الله خامنه‌ای، مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱-۲. تضعیف ایمان و ارزش‌های اسلامی

مهم‌ترین هدف تشکیل جمهوری اسلامی ایران احیای اسلام حقیقی و ارزش‌های اسلامی است. دشمن به این نکته پی برده و مهم‌ترین همت خود را در تضعیف ایمان و ارزش‌های اسلامی بنا گذاشته است و به تعبیر آیت‌الله خامنه‌ای نفوذ سیاسی و فرهنگی از همه موارد

مهم‌تر است (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۴/۰۶/۲۵). و «... حصار فرهنگی، خاک‌ریز فرهنگی در کشور اگر سست باشد، همه‌چیز از دست خواهد رفت ... انگیزه دشمنان برای نفوذ در حصار فرهنگی از روز اول بیشتر است ... آماج این حرکت هم درست همان چیزی است که مایه و هسته اصلی ایجاد نظام اسلامی شد؛ یعنی ایمان دینی» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۵/۰۵/۳۱).

دشمن می‌داند اگر مسلمانان ایمان حقیقی داشته باشند و به ارزش‌های اسلامی پایبند باشند، هیچ قدرتی نمی‌تواند آن‌ها را از بین ببرد و می‌توان گفت این مسئله یکی از سنت‌ها و قواعد الهی است. قرآن کریم در این زمینه می‌فرماید: «هرگاه بیست نفر با استقامت از شما باشند بر دویست نفر غلبه می‌کنند و اگر صد نفر باشند بر هزار نفر از کسانی که کافر شدند پیروز می‌گردند چرا که آن‌ها گروهی هستند که نمی‌فهمند. هم‌اکنون خداوند از شما تخفیف داد و دانست که در شما ضعفی وجود دارد بنابراین هرگاه یک‌صد نفر با استقامت از شما باشند بر دویست نفر پیروز می‌شوند و اگر یک هزار نفر باشند بر دو هزار نفر به فرمان خدا غلبه خواهند کرد و خدا با صابران است»^۱ (الأنفال: ۶۵ - ۶۶). بر اساس این آیات، اگر مسلمانان مقاوم و صبور باشند و از طرفی ایمان حقیقی خود را حفظ کنند، قدرت مبارزه آن‌ها در مقابل دشمن ده برابر ولی اگر از خودشان ضعف نشان دهند، قدرت هر یک از آن‌ها در برابر دشمن دو برابر خواهد بود.

در رابطه با آیات فوق، ممکن است این سؤال مطرح شود که چه ارتباطی میان «آگاهی» مسلمانان و «پیروزی» آنان یا «عدم آگاهی» کافران «... بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ» و «شکست» آنان وجود دارد؟ در واقع رابطه میان این دو بسیار نزدیک و محکم است؛ زیرا مؤمنان، راه خود را به‌خوبی می‌شناسند و از نتایج مثبتی که در این جهان و پادشاه‌های فراوانی که در جهان دیگر در انتظار مجاهدان است با خبرند و به آن ایمان دارند، آن‌ها می‌دانند برای چه می‌جنگند و اگر در این راه قربانی و شهید شوند حسابشان با کیست؛ این مسیر روشن و این آگاهی، به آنان صبر و استقامت می‌بخشد؛ اما افراد بی‌ایمان و یا بت‌پرستان، درست نمی‌دانند برای چه می‌جنگند؛ تنها روی یک عادت و تقلید کورکورانه و یا تعصب خشک و بی‌منطق به دنبال این مکتب افتاده‌اند و این تاریکی راه و ناآگاهی از هدف و نتیجه مبارزه، توان و استقامتشان را

۱. «... إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتِينَ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ أَلَا تَخَفُ اللَّهُ عَنْكُمْ وَاعْلَمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتِينَ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُوا أَلْفِينَ بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ».

می‌گیرد و از آن‌ها موجودی ضعیف می‌سازد (مکارم شیرازی، ۱۳۷۴، ج. ۷: ۲۳۷)؛ بنابراین ایمان مسلمانان و اعتقاد به ارزش‌های اسلامی همچون شهادت و جهاد عامل محرکی جهت مبارزه با دشمنان محسوب می‌شود و همین عوامل باعث می‌شود که دشمن نتواند در بین مسلمانان نفوذ کند. چنان‌که آیت‌الله خامنه‌ای راه مقابله با تضعیف ایمان و ارزش‌های اسلامی را احیا کردن این عوامل می‌داند و می‌فرماید: «بچه‌های حزب‌اللهی، مردمان مؤمن، مسئولان با تعهد کارهای خوبی دارند انجام می‌دهند لکن بیش از این‌ها باید در کشور کار بشود. یکی از قلم‌های مهم، همین است که این مفاهیم با ارزش مثل مفهوم جهاد، مفهوم شهادت، مفهوم شهید، مفهوم خانواده شهید، مفهوم صبر برای خدا، باید زنده بماند» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۴/۰۷/۱۳).

۲-۲. ایجاد اختلاف

یکی دیگر از روش‌های نفوذ دشمن، ایجاد اختلاف است. تمامی نظام‌های سیاسی و اجتماعی همواره تلاش می‌کنند ضمن حفظ وحدت اجتماعی در جامعه، از زمینه‌ها و ظرفیت‌های وحدت‌آفرین استفاده کنند و در مقابل، مانع از هرگونه اختلاف و هرج و مرج سیاسی و اجتماعی شوند.

قرآن کریم به وحدت اجتماعی و عدم اختلاف اهمیت ویژه‌ای قائل است. یکی از مهم‌ترین آیاتی که به اهمیت وحدت اجتماعی اشاره دارد، آیه ۹۴ سوره طه است. زمانی که حضرت موسی^(ع) از کوه طور برگشت در حالی که حضرت هارون^(ع) را جانشین خود قرار داده بود، دید مردم گوساله‌پرست شده‌اند. لذا حضرت موسی^(ع) گفت: «... ای هارون چرا هنگامی که دیدی آن‌ها گمراه شدند از من پیروی نکردی؟ آیا فرمان مرا عصیان نمودی؟» (هارون) گفت: «ای فرزند مادرم [ای برادر] ریش و سر مرا مگیر؛ من ترسیدم بگویی تو میان بنی‌اسرائیل تفرقه انداختی و سفارش مرا به کار نبستی»^۱ (طه: ۹۲ - ۹۴). در آیه ۹۴، امر بین یکتاپرستی و وحدت جامعه دایر شده است و هارون^(ع) وحدت را انتخاب می‌کند. پرسشی که در اینجا مطرح می‌شود این است که وحدت جامعه مهم‌تر است یا پرستش خداوند متعال؟

۱. «یا هارونُ ما مَنَعَكَ إِذْ رَأَيْتَهُمْ ضَلُّوا أَلَّا تَتَّبِعَنِ أَفَعَصَيْتَ أَمْرِي قَالَا بَنُ أُمَّ لَا تَأْخُذْ بِلِحْيَتِي وَلَا بِرَأْسِي إِنِّي خَشِيتُ أَنْ تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِي إِسْرَآئِيلَ وَكَمْ تَرْفُقُ بِقَوْمِي».

مسلماناً پرستش خداوند متعال مهم‌تر است و اساساً هدف هستی همین است، چنان‌که آیه ۵۶ سوره ذاریات می‌فرماید: «من جن و انس را نیافریدم جز برای اینکه عبادتم کنند».^۱

در پاسخ باید گفت: لازمه رشد آیین حق‌پرستی در جامعه، فراهم آمدن وحدتی نسبی در میان مردم است تا به واسطه آن، زمینه دعوت به دین حق فراهم آید. اگر وحدت در جامعه نباشد، امکان دعوت به دین هم فراهم نیست.

علامه طباطبایی در این زمینه می‌نویسد: «هارون می‌گوید: اگر می‌خواستیم به هر قیمتی آن‌ها را از پرستش گوساله منع کنیم و در برابر آن‌ها مقاومت کنیم، مرا جز عده قلیلی اطاعت نمی‌کردند و این باعث می‌شد بنی‌اسرائیل دو دسته شوند، یکی مؤمن و مطیع و دیگری مشرک و نافرمان. این دو دستگی باعث می‌شد که وحدت کلمه‌شان از بین برود و جای خود را به تفرقه و اختلاف بسپارد و چه‌بسا کار به کشتار هم می‌انجامید. لذا به یاد سفارش تو افتادم که مرا دستور به اصلاح دادی. پس ترسیدم وقتی که برمی‌گردی تفرقه و دو دستگی قوم را ببینی و اعتراض کنی که رعایت سفارش مرا نکردی و میان بنی‌اسرائیل تفرقه افکندی. این آن عذری است که هارون به آن تمسک جست و موسی(ع) عذرش را پذیرفت» (طباطبایی، ۱۳۷۴، ج. ۱۴: ۲۷۰-۲۷۱).

با توضیحات فوق، مشخص گردید قرآن کریم توجه ویژه‌ای به وحدت و عدم اختلاف مبذول داشته است. وحدت در پیروزی انقلاب اسلامی نیز نقش بی‌بدیلی داشته و اساساً اگر مردم ایران توانستند بر قدرت‌های بزرگ پیروز شوند و انقلاب اسلامی به نتیجه برسد به خاطر وحدتی بود که بین اقشار مختلف مردم به وجود آمد (موسوی خمینی، ج. ۶: ۱۸۸). از همین رو دشمنان سعی می‌کنند در جوامع اسلامی از روش‌ها و ابزارهای مختلفی همچون تفرقه میان شیعه و سنی، نژادپرستی و ... جهت ایجاد اختلاف استفاده کنند تا بتوانند به آن‌ها ضربه بزنند. به‌عنوان نمونه می‌توان به ایجاد اختلاف و تفرقه در کشور عراق و سوریه اشاره کرد. آمریکا و کشورهای هم پیمانش همواره در صدد تجزیه و اختلاف در این دو کشور بوده‌اند. اما مردم کشورهای عراق و سوریه با همدلی و همکاری مسئولان خود نگذاشتند آمریکایی‌ها به اهداف خود دست یابند. آیت‌الله خامنه‌ای در این زمینه می‌فرماید: «در منطقه هم آن‌ها می‌خواهند نفوذ ایجاد کنند؛ ... ما تمامیت ارضی کشورهای منطقه برایمان بسیار مهم

۱. «وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِعِبَادُونَ».

[است]؛ تمامیت ارضی عراق و تمامیت ارضی سوریه، برای ما کاملاً مهم [است]؛ آن‌ها دنبال تجزیه‌اند. بنده از قبل گفتم که آمریکایی‌ها دنبال تجزیه عراق‌اند ...» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۴/۰۵/۲۶).

۲-۳. مذاکره

از آنجایی که دین اسلام دین عدالت‌محور بوده و در پی وحدت و همزیستی در سطح جهان است، در جایی که کافران و مشرکان به مسلمانان ضرری نمی‌رسانند، اسلام مجوز رفتار عادلانه را نسبت به آن‌ها صادر کرده است. قرآن کریم در این زمینه می‌فرماید: «خدا شما را از نیکی کردن و رعایت عدالت نسبت به کسانی که در راه دین با شما پیکار نکردند و از خانه و دیارتان بیرون نراندند نهی نمی‌کند چرا که خداوند عدالت‌پیشگان را دوست دارد. تنها شما را از دوستی و رابطه با کسانی نهی می‌کند که در امر دین با شما پیکار کردند و شما را از خانه‌هایتان بیرون راندند یا به بیرون راندن شما کمک کردند و هر کس با آنان رابطه دوستی داشته باشد ظالم و ستمگر است»^۱ (الممتحنه: ۸-۹).

دو آیه فوق، یک حکم کلی درباره معامله مسلمانان با کفار را بیان می‌کند و آن اینکه اگر کفار ضرری به مسلمانان نرسانده و به فکر ضرر و توطئه علیه آنان نیستند، مسلمانان می‌توانند با آن‌ها خوب باشند و نیکی کنند ولی آنان که ضرر رسانده و در فکر ضرر رساندن هستند، نمی‌توان آن‌ها را دوست داشت و با آن‌ها رابطه برقرار کرد و نیکی نمود (قرشی، ۱۳۷۷، ج. ۱: ۱۲۴). قرآن کریم در جای دیگر صلح و سازش دولت اسلامی با دولت کفر را مطرح کرده و می‌فرماید چنانچه کافران به شما پیشنهاد صلح دادند، اظهار تمایل نشان بدهید «و اگر تمایل به صلح نشان دهند، تو نیز از در صلح درآی ...»^۲ (الأنفال: ۶۱) لیکن این پذیرش صلح، در صورتی است که آنان به شما تهاجم و حمله‌ای نداشته باشند، زیرا اگر آنان حمله کرده و بعضی از شما را کشتند و اموالتان را به غارت بردند، وظیفه‌تان مبارزه است نه صلح (جوادی آملی، ۱۳۸۸: ۱۳۴).

۱. «لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَ لَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَ تُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ إِنَّمَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَ أَخْرَجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ وَ ظَاهَرُوا عَلَى إِخْرَاجِكُمْ أَنْ تَوَلَّوْهُمْ وَ مَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ».

۲. «وَ إِنْ جَنَحُوا لِلسَّلَامِ فَاجْتَنِبْ لَهُمْ...».

بنابراین می‌توان گفت وقتی اسلام مجوز رفتار عادلانه را نسبت به کفار بدون عداوت داده مسلماً حکومت‌های اسلامی هم که بر سر کار می‌آیند باید این قانون را رعایت کنند. لذا جمهوری اسلامی ایران هم که برسرکار آمده مبنای خود را همین قرار داده و به تعبیر بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران حضرت امام خمینی^(ره) «مبنای جمهوری اسلامی بر عدالت اجتماعی است و حسن روابط با همه کشورها، با احترام متقابل» (موسوی خمینی، ج. ۹: ۱۷). برخی از دشمنان جمهوری اسلامی ایران که همیشه به فکر ضرر و توطئه علیه کشور بوده‌اند، سعی می‌کنند با مذاکره با جمهوری اسلامی ایران با موضوعات مختلفی همچون انرژی هسته‌ای، موشک، حقوق بشر و ... امتیازهای گوناگونی بگیرند و تا آنجایی که می‌توانند در کشور نفوذ کنند.

یکی از این کشورها، آمریکا است. مذاکره با این کشور یعنی نفوذ؛ زیرا تعریفی که آن‌ها برای مذاکره کردند این را نشان می‌دهد و آن‌ها می‌خواهند راه را برای تحمیل باز کنند. امروز تبلیغات دنیا در دست آمریکا است و هدف رژیم صهیونیستی و آمریکا مشترک است و مذاکره با این‌ها به معنای این است که آن‌ها بتوانند در زمینه‌های اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و امنیتی در کشور نفوذ کنند (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۴/۰۷/۱۵).

شایان ذکر است با این‌که بعضی‌ها ممکن است بگویند در مذاکره جمهوری اسلامی ایران با کشورهای ۵+۱ دشمن نتوانسته نفوذ کند اما این تفکر اشتباه است؛ زیرا آن‌ها هر جا فرصت پیدا کردند و میدان به آن‌ها داده شد نفوذ کردند و یک حرکت مضر برای منافع ملی انجام دادند (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۴/۰۷/۱۵).

۲-۴. نفوذ اقتصادی

نفوذ اقتصادی یکی دیگر از مهم‌ترین روش‌های نفوذ دشمن است. یکی از مسائل مهم در هر کشور، مسائل اقتصادی است و اگر کشوری از نظر اقتصادی ضعیف یا به بیگانگان محتاج باشد، آن کشور در زمینه‌های دیگر هم دچار مشکل می‌شود. با توجه به اهمیت این امر، دشمن نیز یکی از مهم‌ترین راهبردهای نفوذی خود را در این زمینه بنا نهاده است؛ بنابراین در زمینه‌های اقتصادی، مسئولان اقتصادی باید مواظب باشند که دشمنان نفوذ اقتصادی پیدا نکنند؛ چون نفوذ دشمن پایه اقتصاد محکم را متزلزل می‌کند. در کشورهایی که آن‌ها نفوذ اقتصادی کردند، آسیب‌های زیادی به آن کشورها وارد کردند (آیت‌الله خامنه‌ای، ۱۳۹۴/۶/۲۵).

لازم به ذکر است یکی از استان‌های کشور که از نظر اقتصادی موقعیت بسیار استراتژیکی دارد و باید جهت جلوگیری از نفوذ دشمن از طریق این استان برنامه‌ریزی شود و مسئولان مواظب باشند که دشمن نفوذ اقتصادی پیدا نکند، استان بوشهر می‌باشد. ظرفیت‌های اقتصادی این استان عبارت‌اند از: شرکت گازی پارس جنوبی در شهر عسلویه (دومین منبع استخراج گاز جهان)، نیروگاه اتمی بوشهر، دومین اسکله بندری کشور در شهر بوشهر، مجتمع پتروشیمی جم، شرکت نفت در جزیره خارک، ۷۰۷ کیلومتر مرز آبی این استان با خلیج فارس، صید انواع ماهی و میگو، تولید انواع خرما و... با توجه به ظرفیت‌های فراوان اقتصادی این استان، دشمنان ممکن است از طریق نفوذ فردی به صورت جاسوس در شرکت‌های گاز و نفت، نیروگاه اتمی و حتی قاچاق کالا از طریق اسکله به اهداف خود دست یابند و به اقتصاد کشور آسیب بزنند. یکی دیگر از روش‌های نفوذ دشمن در این استان، از طریق قراردادهای نفتی می‌باشد. مسئولان مربوطه باید مواظب باشند که قراردادهای جدید نفتی به گونه‌ای نباشد که ایران را در این زمینه مستعمره کشورهای بیگانه قرار دهد.

۲-۵. نفوذ علمی

در اسلام، علم و تعلم جایگاه ویژه‌ای دارد و این امر آن قدر اهمیت دارد که رسول خدا (ص) به دستور خداوند زیادی علم و دانش را از او طلب می‌کند: «... بگو پروردگارا علم مرا افزون کن»^۱ (طه: ۱۱۴) آن هم علم و یقین همراه با عمل و تجربه، نه فقط به صورت تئوری. همان گونه که حضرت ابراهیم (ع) این گونه علمی از خداوند خواست تا قلبش آرام گیرد و (به خاطر بیابور) هنگامی را که ابراهیم گفت: «خدایا به من نشان بده چگونه مردگان را زنده می‌کنی؟» فرمود: «مگر ایمان نیاورده‌ای؟» عرض کرد: «آری، ولی می‌خواهم قلبم آرامش یابد»^۲ (البقره: ۲۶۰) (قرائتی، ۱۳۸۹: ۱۰۳-۱۰۴).

از نظر قرآن کریم ثمره علم باید خشوع باشد «... از میان بندگان خدا، تنها دانشمندان از او می‌ترسند...»^۳ (فاطر: ۲۸)؛ بنابراین ثمره علمی که در مراکز علمی و دانشگاهی تدریس می‌شود باید خشوع از خداوند باشد. در چند سال اخیر که بحث نفوذ دشمن جدی شده، دشمن سعی

۱. «... قُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا».

۲. «وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَى قَالَ أَوْ لَمْ تُؤْمِنْ قَالَ بَلَىٰ وَلَٰكِنْ لِّيَطْمَئِنَّ قَلْبِي...».

۳. «... إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ...».

کرده در مراکز علمی و دانشگاهی نیز نفوذ کند (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۴/۱۲/۲۰) و مبانی فکری و اعتقادی اساتید و دانشجویان را تغییر دهد. اما همه مسئولان و اساتید و دانشجویان باید سعی کنند دشمن در دستیابی به هدف خود مأیوس گردد؛ زیرا مراکز علمی هر کشور از نقاط استراتژیک هر کشور محسوب می‌گردد و اساساً امروزه کشورهایی که از نظر علمی بسیار قوی هستند، استقلال خود را بیشتر حفظ کرده‌اند؛ زیرا اگر کشوری از نظر علمی پیشرفت کند مسائل کشور خود را بهتر حل می‌کند و کمتر به کشورهای دیگر نیاز پیدا می‌کند و این امر در مسائل اقتصادی، سیاسی و فرهنگی هر کشور نیز تأثیر می‌گذارد و یکی از علت‌هایی که کشورهای مستکبر به دیگر کشورها حمله می‌کنند به خاطر قدرت علمی آن‌هاست.

شایان ذکر است محتوای بسیاری از دروس رشته‌های علوم انسانی در دانشگاه‌های کشور با مبانی اسلامی ناسازگار است و اگر محتوای این دروس اصلاح و بازنگری نشود یکی از اهداف دشمن که همان تغییر مبانی اسلامی و عقیدتی است، تحقق می‌یابد؛ لذا علمای اسلامی، دانشمندان، اساتید و دانشجویان باید سعی کنند علوم انسانی را که با مبانی اسلامی ناسازگار است، تغییر دهند.

۳. راه کارهای مقابله با نفوذ دشمن

در بخش قبل روش‌های نفوذ دشمن را بررسی کردیم، در این بخش راه کارهای مقابله با نفوذ دشمن را مورد مذاقه قرار می‌دهیم. دشمن‌شناسی، تقویت ایمان و عمل صالح، ولایت‌پذیری، بصیرت‌افزایی و تکیه بر ظرفیت داخلی (استقلال اقتصادی) از جمله راه کارهای مقابله با نفوذ هستند که در ادامه به شرح هر یک از آن‌ها می‌پردازیم.

۳-۱. دشمن‌شناسی

برای این که در عرصه‌های مختلف، از نفوذ دشمن جلوگیری کنیم، ابتدا باید آن‌ها را بشناسیم. بهترین راه شناخت دشمن، قرآن و اهل بیت^(ع) هستند. یکی از آیات برجسته قرآن در این زمینه آیه ۲۸ آل عمران است که می‌فرماید: «افراد باایمان نباید به‌جای مؤمنان، کافران را دوست و سرپرست خود انتخاب کنند و هر کس چنین کند، هیچ رابطه‌ای با خدا ندارد (و

پیوند او به کلی از خدا گسسته می‌شود) «مگر اینکه از آن‌ها بپرهیزید و به خاطر هدف‌های مهم‌تری تقیه کنید خداوند شما را از نافرمانی خود، بر حذر می‌دارد و بازگشت (شما) به سوی خداست».^۱

ریشه کلمه «اولیا» یعنی «ول ی» به معنای حب است و از آنجایی که تصرف محبوب در زندگی محب، هیچ‌گاه خالی از حب نیست، در نتیجه اگر ما کفار را اولیای خود بگیریم خواه ناخواه با آنان امتزاج روحی پیدا می‌کنیم. امتزاج روحی هم ما را به اطاعت آنان می‌کشانند. این قسمت از آیه «...أُولِيَاءَ مَنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ...» دلالت دارد بر این که اگر در بین مسلمانان به اصطلاح نوع دوستی هست، باید حداقل مؤمن و کافر را به یک میزان دوست بدارید و اگر کافر را دوست بدارید و زمام امور جامعه را به او بسپارید و با مؤمنین هیچ ارتباطی نداشته باشید، این بهترین دلیل است که شما با کفار سنخیت دارید و از مؤمنین جدا هستید. این صحیح نیست و باید از دوستی با کفار اجتناب کرد (طباطبایی، ۱۳۷۴، ج. ۳: ۲۳۶-۲۳۷). در نتیجه از آیه شریفه می‌توان استنباط کرد که مؤمن بودن با دوستی نسبت به کفار سازگار نیست. همین آموزه مربوط به دشمن‌شناسی که نکته بسیار مهمی است و معمولاً به آن توجه نمی‌شود باید در جامعه به وسیله سخنرانی‌ها، جلسات پرسش و پاسخ و ... به مردم آموزش داده شود تا از این طریق از نفوذ دشمن و کفار جلوگیری کرد.

در مقام جمع‌بندی می‌توان گفت برای شناخت دشمن باید قرآن و معصومین^(ع) و در مرتبه بعد امامزادگان را ملاک قرار داد زیرا هیچ‌وقت از عظمت ظاهری دشمن نهراسیدند و به تعبیر آیت‌الله خامنه‌ای عظمت شهدای کربلا به این است که برای احساس تکلیف که همان جهاد در راه خدا و دین بود، از عظمت دشمن نترسیدند؛ از تنهایی خود احساس وحشت نکردند؛ کم بودن عده خود را مجوزی برای گریختن از مقابل دشمن قرار ندادند. این است که یک آدم راه، یک رهبر راه، یک ملت را عظمت می‌بخشد: نترسیدن از عظمت تو خالی دشمن (خامنه‌ای، ۱۳۹۰: ۵۲).

۱. «لَا يَتَّخِذُ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَاءَ وَيَحْذَرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ».

۳-۲. تقویت ایمان و عمل صالح

در بخش قبل گفته شد که یکی از روش‌های نفوذ دشمن تضعیف ایمان است. جهت مقابله با این روش باید ایمان و عمل صالح در جامعه اسلامی تقویت شود تا دشمنان نتوانند ایمان و باورهای مردم را مورد حمله قرار دهند و از دستیابی به اهداف خود مأیوس شوند.

بنابر این اگر ایمان و عمل صالح در جامعه رواج پیدا کند و مسلمانان خود را ملزم به آن کنند کافران و دشمنان اسلام به پیروزی نخواهند رسید. قرآن کریم در این زمینه می‌فرماید: «و خداوند هرگز کافران را بر مؤمنان تسلطی نداده است»^۱. از این آیه استفاده می‌شود که کافران نه تنها از نظر منطقی، بلکه از نظر نظامی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی و خلاصه از هیچ نظر بر افراد با ایمان، چیره نخواهند شد و اگر پیروزی آن‌ها را بر مسلمانان در میدان‌های مختلف با چشم خود می‌بینیم به خاطر آن است که بسیاری از مسلمانان، مؤمنان واقعی نیستند و راه و رسم ایمان و وظایف خویش را به کلی فراموش کرده‌اند (مکارم شیرازی، ۱۳۷۴، ج ۴: ۱۷۵). اگر انسان ایمان واقعی داشته باشد، این ایمان او را به عمل صالح تشویق و هدایت می‌کند. راه‌های متعددی برای تقویت ایمان وجود دارد، برخی از این راه‌ها عبارت‌اند از:

الف) آشنایی با قرآن: هر چه بیشتر با قرآن آشنا شویم، ایمانمان قوی‌تر می‌شود و هرچه از این منبع نور و سعادت فاصله بگیریم شعله ایمان ضعیف‌تر می‌گردد. قرآن کریم در این زمینه می‌فرماید: «مؤمنان، تنها کسانی هستند که هرگاه نام خدا برده شود، دل‌هایشان ترسان می‌گردد و هنگامی که آیات او بر آن‌ها خوانده می‌شود، ایمانشان فزون‌تر می‌گردد و تنها بر پروردگارشان توکل دارند»^۲.

ب) دقت در اسرار آفرینش: دنیایی که ما در آن زندگی می‌کنیم مملو از آیات و نشانه‌های خداست؛ دانشمندان می‌گویند: اگر برگ درختی را زیر میکروسکوپ قرار دهید، درمی‌یابید که این برگ دارای چند طبقه است که هر طبقه آن ساختمانی مخصوص به خود و وظایف و مسئولیت‌های خاص خود را دارد؛ بنابراین هرچه در اسرار آفرینش دقت بیشتری شود، شناخت زیاده‌تر می‌گردد و ثمره این شناخت، عشق به خداست و میوه عشق به خدا، مصونیت از خطا و گناه است.

۱. «... وَ لَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا» (النساء: ۱۴۱)

۲. «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تَلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ».

ج) تقوی و پرهیزکاری: هرچه تقوی و پرهیزکاری شخص مؤمن بیشتر شود، قلب او نورانی تر می گردد و شعله ایمانش فروزان تر می شود و برعکس، بی تقوایی موجب تضعیف نور ایمان می شود.

د) توسلات و دعا: توصیه بعدی که بسیار توصیه مهمی است، توصیه به توسلات و توجهات به پروردگار و درخواست کمک الهی است؛ این یک امر لازمی است و قرآن کریم به ما دستور می دهد: قُلْ مَا يَعْبُؤُا بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ؛ در یک جای دیگر: وَ أَنْبِئَا إِلَى رَبِّكُمْ وَ أَسْلَمُوا لَهُ؛ در یک جای دیگر: وَ أَذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرَّعًا وَ خِيفَةً؛ و موارد متعددی در قرآن هست که ما را دستور می دهند در مقابل حوادث گوناگون دست توسل بلند کنیم به خدای متعال و از خداوند متعال بخواهیم (خامنه ای، بیانات، ۱۳/۱۲/۱۳۹۸).

۳-۳. ولایت پذیری

موضوع ولایت، از جمله موضوعاتی است که در مذهب شیعه از اهمیت خاصی برخوردار است. در قرآن کریم نیز بر این امر تأکید فراوانی شده است. آیاتی که در این زمینه راهگشا هستند و در این بحث به ما کمک می کنند عبارت اند از: الاحزاب: ۳۳، المائدة: ۳ و ۶۷، البقرة: ۲۰۷، القصص: ۵، آل عمران: ۶۱، هود: ۸۶، الرعد: ۴۳، الانسان: ۹ و ۸، الشوری: ۲۳، الواقعة: ۷۹، الفجر: ۲۸، الکوتر: ۱ و... البته از مهم ترین آیات در این زمینه، آیه ولایت است: «سرپرست و ولی شما، تنها خداست و پیامبر او و آنها که ایمان آورده اند همانها که نماز را برپا می دارند و در حال رکوع، زکات می دهند»^۴ (المائدة: ۵۵).

از نظر دانشمندان لغت، لفظ «ولی» دارای دو معنای عمده است و بقیه معانی به این دو باز می گردد. این دو معنا عبارت اند از: سرپرست و صاحب، ناصر و یاور. در آیه مورد بحث «ولی» به معنای سرپرست و صاحب اختیار است؛ نه به معنای دوست و یاور؛ زیرا: اولاً، «انما» که در صدر آیه آمده دلیل بر حصر است؛ یعنی فقط این سه دسته ولی مؤمنان هستند، نه غیر آنها. اگر «ولی» به معنای دوست باشد حصر معنی نخواهد داشت، زیرا واضح است که غیر از

^۱ سوره مبارکه الفرقان آیه ۷۷

^۲ سوره مبارکه الزمر آیه ۵۴

^۳ سوره مبارکه الأعراف آیه ۲۰۵

^۴ «إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ وَ الَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يَقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَ يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَ هُمْ رَاكِعُونَ».

سه گروه ذکر شده در آیه کسان دیگری هم یار و یاور مؤمنان هستند. ثانیاً، آیه ۵۶ سوره مائده که بعد از آیه مورد بحث آمده، بهترین قرینه و دلیل بر مدعای ماست؛ خداوند متعال در این آیه می‌فرماید: «و کسانی که ولایت خدا و پیامبر او و افراد با ایمان را بپذیرند، (پیروزند؛ زیرا) حزب و جمعیت خدا پیروز است».^۱ پیروزی یک حزب به معنای پیروزی آن‌ها در یک حرکت و جنبش اجتماعی است؛ بنابراین، از این آیه که در ارتباط با آیه قبل است استفاده می‌شود که ولایت مطرح شده در آیه مذکور یک ولایت سیاسی و حکومتی است. بدین ترتیب، معنای آیه چنین می‌شود: «کسی که حکومت خدا و پیامبر و حکومت‌الذین آمنوا را بپذیرد، چنین حزب و جمعیتی پیروز است».

بنابراین اگر جامعه امروز می‌خواهد در مقابل دشمن پیروز گردد فقط باید از خدا، پیامبر(ص) و ائمه(ع) پیروی و اطاعت نماید.

شایان ذکر است که در روایات نیز ولایت به‌طور جدی مورد بحث قرار گرفته است. از امام باقر(ع) روایت شده است که فرمودند: اسلام بر پنج چیز بنا شده است: نماز، زکات، حج، روزه و ولایت. زراره از امام(ع) می‌پرسد: کدام یک از این‌ها افضل است؟ امام پاسخ می‌دهند: ولایت، زیرا کلید آن‌هاست و ولی راهنمای آن‌هاست (کلینی، ۱۴۰۷ ق، ج. ۲: ۱۸).^۲ بر این اساس، ولایت حتی از نماز، زکات، حج و روزه هم مهم‌تر است؛ زیرا این موارد تحت نظارت و ارشاد و حاکمیت ولی قرار دارد. همچنین وقتی ولی در جامعه وجود داشته باشد و از این طریق حکومت اسلامی تشکیل شود، بسیاری از احکام اسلامی که جنبه اجتماعی دارند اجرا می‌شود.

بنابراین با توجه به این که بحث ولایت از مهم‌ترین بحث‌های مذهب شیعه و در آیات و روایات نیز تأکید فراوانی بدان شده است و امروز نیز جمهوری اسلامی ایران بر مبنای نظریه ولایت فقیه اداره می‌شود و پرچم‌دار نهضت‌های انقلابی و اسلامی در جهان است، لازم است این مفهوم برای پیروان اهل بیت کاملاً روشن گشته و به دیگر مردم جهان نیز به‌خوبی معرفی گردد تا اقشار مختلف جوامع از ائمه(ع) و ولی فقیه به‌عنوان الگو پیروی نمایند و اگر این حقایق به‌خوبی تبیین گردد، مسلماً بسیاری از جوامع اسلامی به امر ولایت بیشتر اهمیت

۱. «وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ».

۲. «عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ (ع) قَالَ: بَنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسَةِ أَشْيَاءَ عَلَى الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَالْحَجِّ وَالصَّوْمِ وَالْوَلَايَةِ قَالَ زُرَّارَةُ فَقُلْتُ وَ أَى شَيْءٍ مِنْ ذَلِكَ أَفْضَلُ فَقَالَ الْوَلَايَةُ أَفْضَلُ لِأَنَّهَا مِفْتَاحُهَا وَالْوَالِي هُوَ الدَّلِيلُ عَلَيْهِنَ ...».

می‌دهند؛ زیرا ولایت اسلامی یعنی حاکمیت انسان‌های پارسا و مخالف با شهوات، هر ملتی که باشد این را می‌خواهد. اما قدرت‌طلبانی که در وجودشان تحقق این معیارها را عملی نمی‌بینند، با این اصل و روش مخالف‌اند (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۷۰/۰۴/۱۰). پس وقتی کشورهای اسلامی این مطلب را سرلوحه کار خود قرار دهند، مسلماً در پیشبرد اهداف اسلامی و نهضت‌های اسلامی بسیار مؤثر واقع می‌شود و دشمنان اسلام نمی‌توانند در کشورهای اسلامی نفوذ کنند و به اهداف خود دست یابند.

۳-۴. بصیرت‌افزایی

یکی دیگر از راه‌کارهای مقابله با نفوذ، بصیرت‌افزایی است. اگر افراد جامعه‌ای دارای بصیرت باشند و حق را از باطل تشخیص دهند و حقایق را درک کنند، بسیاری از نقشه‌های دشمن اثر خود را از دست می‌دهد. اما اگر افراد بصیرت کافی نداشته باشند ممکن است بر امام خودشان هم شورش کنند؛ مانند خوارج که در موضوع حکمیت به آیه «... إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ يَقُصُّ الْحَقَّ وَهُوَ خَيْرُ الْفَاصِلِينَ»^۱ استناد جستند در صورتی که این آیه به موضوعاتی از قبیل موضوع حکمیت و امثال آن ربطی ندارد (مطهری، ج ۴: ۸۲۲).

در جامعه امروز نیز که دشمن از هر وسیله‌ای جهت شبهه افکنی علیه دین اسلام و انقلاب اسلامی استفاده می‌کند باید بصیرت خواص و عوام افزایش پیدا کند تا دشمن به اهداف خود نرسد. به نظر می‌رسد یکی از راهبردهایی که قرآن کریم جهت بصیرت‌افزایی بدان اشاره کرده و بسیار به آن اهمیت داده، تقوا است.^۲ به‌عنوان نمونه قرآن کریم می‌فرماید: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید اگر از (مخالفت فرمان) خدا بپرهیزید، برای شما وسیله‌ای جهت جدا

۱. «... حکم و فرمان، تنها از آن خداست؛ حق را از باطل جدا می‌کند و او بهترین جدا کننده (حق از باطل) است.» (الأنعام: ۵۷). مقصود این آیه این است که تمام امور تحت مشیت الهی است (طیب، ۱۳۷۸، ج ۵: ۸۹) و هر گونه فرمان در عالم تکوین و در عالم احکام دینی و تشریع به دست خدا است و بنابر این اگر پیامبر (ص) مأموریتی پیدا می‌کند آن هم به فرمان او است. خوارج آن قدر نادان بودند که تصور می‌کردند اگر کسی به فرمان خدا و به دستور اسلام در موضوعی حکمیت پیدا کرد با جمله «... إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ» مخالف است، با اینکه قرآن زیاد می‌خواندند اما کمتر می‌فهمیدند، زیرا حتی قرآن در موضوع دادگاه خانوادگی اسلام تصریح به انتخاب حکم از طرف زن و مرد می‌کند «... فَأَبْعَثُوا حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا...» (النساء: ۳۵) (مکارم شیرازی، ۱۳۷۴، ج ۵: ۲۶۵ - ۲۶۶).

۲. تقوا در شرع به معنای حفظ نفس از چیزی است که گناه می‌شود (راغب اصفهانی، ۱۴۱۲: ۸۸۱) و در واقع تقوا وسیله بازدارنده نفس سرکش است (مکارم شیرازی، بی‌تا: ۴۷۷).

ساختن حق از باطل قرار می‌دهد (روشن‌بینی خاصی که در پرتو آن، حق را از باطل خواهید شناخت)....^۱

بنابراین یکی از راهبردهای بسیار مهمی که جهت بصیرت‌افزایی به‌خصوص در رابطه با دشمن لازم است تقوای الهی است که باعث می‌شود انسان راه را از بیراهه تشخیص دهد و به روشن‌بینی خاصی دست یابد. یکی دیگر از راهبردهای مهم در این زمینه، دل‌نبستن به تعلقات دنیوی است؛ زیرا کسی که به دنیا دل ببندد بسیاری از حقایق را درک نمی‌کند و قدرت تشخیص و دشمن‌شناسی او بسیار ضعیف می‌گردد؛ لذا در بعضی موارد مشاهده می‌شود که بصیرت عوام به خاطر عدم دلبستگی به دنیا از خواص بیشتر است. آیت‌الله خامنه‌ای در تحلیل نقش عدم دلبستگی به تعلقات دنیوی در بصیرت می‌فرماید: «بسیاری از معضلات این کشور، با بصیرت مردم حل شده است. خیلی اوقات انسان مشاهده می‌کند که توده مردم حقایق را از بعضی از خواص و نخبگان بهتر می‌بینند و بهتر می‌فهمند؛ چون تعلقاتشان کمتر است» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۹/۰۴/۰۵).

۳-۵. تکیه بر ظرفیت داخلی (استقلال اقتصادی)

دین اسلام به استقلال اقتصادی اهمیت ویژه‌ای داده و به‌عنوان نمونه در قرآن کریم می‌توان به این مصداق اشاره کرد. در قرآن هرجا بر اهمیت یک امر مشترک میان زن و مرد تأکید دارد، آن را برای هر یک، جداگانه، ذکر می‌فرماید. در بسیاری از موارد، قرآن امر مشترک میان زن و مرد را با یک عبارت بیان می‌کند؛ اما در نمونه‌های برجسته، برای هر یک عبارتی ویژه می‌آورد. از اینجا می‌توان دریافت که آزادی کسب و استقلال اقتصادی از اهمیت به‌سزایی برخوردار است؛ وگرنه خداوند می‌فرمود: «لِکُلِّ نَصِيبٌ مِّمَّا کَتَبَ» در حالی که فرموده است: «لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا کَتَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا کَتَبْنَ...»^۲ (النساء: ۳۲) (جوادی آملی، ۱۳۸۹، ج. ۱۷: ۳۹۸)؛ بنابراین وقتی اسلام برای زن و مرد استقلال اقتصادی قائل است، قطعاً برای جامعه اسلامی نیز استقلال اقتصادی قائل است. لذا پیغمبر اسلام وقتی به مدینه هجرت کرد، یک مسجد ساخت. در این مسجد تمام برنامه‌های اسلامی پیاده شد، در کنار مسجد نیز

۱. «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا...» (الأنفال: ۲۹).

۲. «... مردان نصیبی از آنچه به دست می‌آورند دارند و زنان نیز نصیبی (و نباید حقوق هیچ یک پایمال گردد)....».

چند سکو و بازارچه درست کرد و فرمود: مسلمان‌ها هرچه تولید کردند، بیاورند و در همین بازارچه بفروشند و هرچه هم نیاز دارند از همین بازارچه بخرند تا بازار مسلمان‌ها مستقل شود و نیاز به بازار یهودی‌ها نداشته باشند (قرائتی، بی‌تا: ۷). امروزه نیز باید این روش پیامبر اسلام در جوامع اسلامی رعایت شود تا مسلمانان، به سایر کشورها به‌خصوص دشمنانشان نیاز نداشته باشند و اگر این امر محقق شود قطعاً دشمن از طریق تحریم و دیگر مسائل اقتصادی نمی‌تواند به کشورهای اسلامی فشار وارد آورد و همچنین وقتی به بازار دیگر کشورها نیازی نباشد و یا کمتر نیاز باشد، دشمن از طریق واردات کالا نمی‌تواند نفوذ پیدا کند. در همین رابطه می‌توان به نفوذ آمریکا در بعضی کشورها اشاره کرد. بعضی از کشورها سی سال زیر نفوذ این کشور زندگی کردند و حتی از آمریکا پول نقد هم گرفتند. نتیجه چنین وابستگی و نفوذی این شد که در شهر پایتخت آن کشور، دو میلیون بی‌خانمان قبرستان‌نشین وجود دارد؛ پس آنچه مهم است، تکیه به ظرفیت داخلی است (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۵/۰۵/۱۱).

نتیجه‌گیری

دشمنان همواره به طریق مختلف در حال تهاجم به جوامع اسلامی هستند و با توجه به اینکه در دوره کنونی می‌دانند تهاجم نظامی علیه جمهوری اسلامی ایران نتیجه‌ای در بر نخواهد داشت، استراتژی نفوذ را مدنظر قرار داده‌اند و از جنبه‌های مختلف سعی می‌کنند این برنامه را پیاده‌سازی کنند. جهت بصیرت‌افزایی خواص و عوام جامعه لازم است روش‌های نفوذ دشمن و راهکارهای مقابله با آن‌ها معرفی و تبیین گردد تا به‌عنوان الگوی مناسب جهت آشنایی و مقابله با روش‌های نفوذ در اختیار افراد جامعه قرار گیرد و در نتیجه دشمن نتواند به اهداف خود دست یابد. با توجه به مطالب ارائه شده می‌توان این‌گونه برداشت نمود که انواع نفوذ شامل نفوذ فردی و جریانی می‌باشد. نفوذ فردی به این معنا است که دشمن از طریق یک فرد در درون یک مجموعه کار خودش را انجام می‌دهد. مهم‌تر از نفوذ فردی، نفوذ جریانی است. مقصود از این نوع نفوذ، شبکه‌سازی به‌وسیله پول و جاذبه‌های جنسی در داخل کشور است. دشمن با این نوع نفوذ و شبکه‌سازی گسترده سعی می‌کند تمام اقشار مردم، به‌ویژه نخبگان را درگیر کند و از این طریق به اهداف خود دست یابد. دشمنان جامعه اسلامی برای تحقق

مجموعه دسیسه‌ها و شرارت‌های خود از روش‌ها و اقدامات متنوع و گسترده‌ای استفاده می‌کنند که برخی از اهم آن‌ها عبارت‌اند از: تضعیف ایمان و ارزش‌های اسلامی، ایجاد اختلاف، مذاکره، نفوذ اقتصادی و نفوذ علمی. با توجه به بررسی صورت گرفته از منظر قرآن کریم و سیر در آیات ارائه شده در این مقاله و با تأکید بر بیانات آیت‌الله خامنه‌ای برخی از مهم‌ترین روش‌های مقابله با نفوذ را می‌توان موارد دشمن‌شناسی، تقویت ایمان و عمل صالح، ولایت‌پذیری، بصیرت‌افزایی و تکیه بر ظرفیت داخلی برشمرد.

فهرست منابع

- الوانی، سیدمهدی (۱۳۸۶). مدیریت عمومی، تهران: نشر نی.
- تفسیر نمونه، تهران: دار الکتب الاسلامی.
- تفسیر نور، تهران: مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن.
- جوادی آملی، عبدالله (۱۳۸۹). تسنیم، محقق: حجج الاسلام حسین اشرفی و عباس رحیمی، قم: مرکز نشر اسراء.
- خلیل بن احمد فراهیدی (۱۴۰۹ ق). کتاب العین، قم: انتشارات هجرت.
- راغب اصفهانی، حسین بن محمد (۱۴۱۲ ق). المفردات فی غریب القرآن، تحقیق: صفوان عدنان داودی، دمشق: دارالعلم الدار الشامیة.
- زارع‌پور، شیرین (بی‌تا). نفوذ در قرآن، پایگاه اطلاع‌رسانی بصیرت.
- طباطبایی، سید محمدحسین (۱۴۱۷ ق). المیزان فی تفسیر القرآن، قم: دفتر انتشارات اسلامی.
- طریحی، فخرالدین (۱۳۷۵ ش). مجمع‌البحرین، تهران: کتاب‌فروشی مرتضوی.
- طیب، سید عبدالحسین (۱۳۷۸ ش). أظیف البیان فی تفسیر القرآن، تهران: انتشارات اسلام.
- قرآن کریم، ترجمه آیت‌الله ناصر مکارم شیرازی (۱۳۷۳ ش). قم: دارالقرآن الکریم (دفتر مطالعات تاریخ و معارف اسلامی).
- قرآن و تبلیغ، تهران: مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن.
- قرائتی، محسن (۱۳۶۱). برنامه درس‌هایی از قرآن، معلم و شاگرد (۲).
- قرشی، سید علی‌اکبر (۱۳۷۷). تفسیر احسن‌الحديث، تهران: بنیاد بعثت.
- کلینی، محمد بن یعقوب (۱۴۰۷ ق). الکافی، به کوشش علی‌اکبر غفاری، تهران: دار الکتب الاسلامیة.
- مطهری، مرتضی، (بی‌تا). مجموعه آثار استاد شهید مطهری، تهران: انتشارات صدرا.
- موسوی خمینی، روح‌الله (بی‌تا). صحیفه امام خمینی، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی^(ره).